

6D010900 – Математика мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін орындалған Турганбаева Жаннур Нұртаевнаның «Мектеп білімінің жаңартылған мазмұнына сайықтималдықтар теориясы мен математикалық статистиканы оқытудың әдістемелік ерекшеліктері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ғылыми көзесші

ПІКІРІ

Қазіргі уақытта бүкіл мектеп білім беру жүйесі құрылымдық-ұйымдастырушылық және мазмұндық-әдістемелік түрғыда түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Қолданыстағы дидактикалық жүйе оқушылардың математикалық білімдері мен дағдыларына және өмірдің қойылатын талаптарына сәйкес келмейді. Мектеп математика білімінің мазмұнын жетілдіру қажеттілігі бүгінгі қоғамда болып жатқан саяси және экономикалық өзгерістерге, заманауи ғылымның даму деңгейіне байланысты.

Қазақстанның әлемдік экономикалық жүйеге, бірыңғай білім беру кеңістігіне интеграциялануы халықаралық талаптарға жауап беретін мамандарды даярлау мәселесін туындарады. Қазақстандағы және шетелдік мектептегі математика білімінің мазмұны бойынша айтарлықтай айырмашылықтар білім берудің эквиваленттік мәселесін шешуде кедергі болады. Мерзімді халықаралық зерттеулер ТМД елдерінің оқушыларын математиканың кейбір салаларын оқытуда ауытқулар бар екенін көрсетеді. Ең алдымен, барлық дамыған елдерде ықтималдық теориясы мен математикалық статистика элементтері бағдарламаларға енгізілген және жиырма жылдан астам уақыт бойы оқытылады, сонымен қатар, халықаралық білім стандартына енгізілгенін атап өткен жөн. Бұл дәлелдер ықтималдық-статистикалық оқытудың дәрежесін көтереді.

Шет ел мектептерінде білім беру жүйесінің мазмұнына ықтималдық теориясы мен математикалық статистика элементтері үлесінің айтарлықтай көп болуының негізгі себебі экономикалық есептерді шешуде статистикалық әдістердің маңыздылығында. Қазақстан Республикасының оқушылары үшін ықтималдық-статистикалық дайындықтың маңыздылығы Қазақстанның экономикалық дамуының ішкі қажеттіліктегінен туынрайтын, яғни нарықтық экономикаға өтуіне байланысты. Бұрын бизнесті жоспарлаудың барлық мәселелері орталықтан шешілсе, ал қазіргі таңда нарықтық экономикаға көшу арқылы көптеген адамдар экономикалық қатынастарға белсене араласып, көптеген өнеркәсіптік, коммерциялық құрылымдарды құрып отыр. Өз іс-әрекеттеріндегі жоспарлап, жағдайды талдаң, мүмкіндіктерді бағалай аласыз, бірақ барлық экономикалық міндеттердің мазмұны ықтималдық түсініктерді қамтиды. Оларға сатылымды реттеу, сұранысты болжау, орындалу болжамы және жұмысты жоспарлау кіреді. Осылайша, әлеуметтік прогрестің барлық мүшелері үшін ықтималдық-статистикалық дайындықтың қажеттілігі пайда болады. Осы орайда, қорғауға ұсынылып отырған ««Мектеп білімінің жаңартылған мазмұнына сайықтималдықтар теориясы

мен математикалық статистиканы оқытудың әдістемелік ерекшеліктері» тақырыбындағы диссертациялық жұмыс математиканың теориясы мен әдістемесі саласын дамыту барысында өте қажетті ғылыми-әдістемелік еңбектердің бірі болып табылады.

Қазіргі уақытта орта мектептегі білім беру мазмұнын жаңарту аясында окушыларға ықтималдықтар теориясы мен математикалық статистика элементтерін оқытып үйретудің педагогикалық теориясы мен практикасын одан әрі дамыту қажетті болып отыр. Турғанбаева Жаннур Нуртаевнаның «Мектеп білімінің жаңартылған мазмұнына сай ықтималдықтар теориясы мен математикалық статистиканы оқытудың әдістемелік ерекшеліктері» тақырыбына дайындаған диссертациялық жұмысы қазіргі заман талаптарына сәйкес окушылардың статистикалық мәдениетін, ықтималдық түсініктерін және ғылыми көзқарас қалыптастыруға бағытталған мектеп математика курсына ықтималдық-статистикалық білім беруді енгізу тұжырымдамасы ұсынылып, негізделген.

Сонымен қатар, ізденушінің диссертациялық жұмысының мақсаты, қойылған міндеттерінің әр кезеңі, ғылыми жаңалығы, теориялық және әдістемелік негіздері, қорғауға ұсынылған қагидалары және т.б. практикалық құндылықтары толықтай оку эксперименті барысында дәлелденген.

Докторант зерттеу жұмысының алдына қойылған мақсаттары мен міндеттерді жүзеге асыру барысында бірнеше нәтижелерге қол жеткізген:

- ықтималдықтар теориясы мен статистика элементтерінің математика ғылыминың жеке саласы болып қалыптасуының тарихи кезеңдерін анықтап, оны оқытудың әлемдік тәжірибесін зерделеген;

- мемлекеттік жалпыға міндетті негізгі орта білім берудің стандартын, математикадан оку бағдарламалары мен окулықтарында ықтималдықтар теориясы мен статистика элементтерін оқыту мазмұны мен әдістемелік мәселелерді талдау, білім мазмұнындағы сабактастықты айқындаған;

- жаңартылған білім беру мазмұнына сай ықтималдықтар теориясы мен статистика элементтерін оқытуды үйымдастыру әдістерін, құралдары мен тәсілдерін, стохастикалық есептерді шешуге үйрету әдістемесін жасаған;

- 5-9 сынып оқушыларының ықтималдық-статистикалық білімдерін қалыптастыру әдістемесінің тиімділігін эксперимент жүзінде тексерген және оны оку процесіне енгізген.

Диссертациялық жұмыста негізгі мектеп математика пәнінде стохастикалық материалдың негізгі үш компоненті: комбинаторика, математикалық статистика элементтері және ықтималдықтар теориясының негіздерін оқытуды жаңартылған білім мазмұнына сай әрдайым жетілдіріп, оку процесінің даму тенденцияларының бағытына бейімдей отыра, зерттеу проблемасын оқытудың үш біртұтас – білім беру, тәрбиелік және дамытушылық функцияларын негізге ала отырып жүзеге асырған. Сонымен қатар, ықтималдықтар теориясы мен математикалық статистика элементтерін үйретіп қана қоймай, курделігі әртүрлі деңгейдегі есептерді шығара білу және оқушыларды ұжымдық және жеке дара жұмыс жасауға үйретуге ұсыныстар берілген.

Диссертациялық зерттеудің авторы Турганбаева Жаннур Нуртаевнаның «Мектеп білімінің жаңартылған мазмұнына сай ықтималдықтар теориясы мен математикалық статистиканы оқытудың әдістемелік ерекшеліктері» тақырыбына дайындаған диссертациялық жұмысының қолжазбасы зерттеулер жүргізілген өзіндік квалификациялық еңбек болып табылады.

Корыта айтқанда, Турганбаева Жаннур Нуртаевнаның 6D010900 – Математика мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Мектеп білімінің жаңартылған мазмұнына сай ықтималдықтар теориясы мен математикалық статистиканы оқытудың әдістемелік ерекшеліктері»» атты диссертациялық жұмысы талапқа сай толық зерттелінген.

Осыған орай, ұсынылып отырған PhD – докторлық диссертация бойынша орындалған жұмыс Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті белгілеген талаптарына сай келеді және автор Турганбаева Жаннур Нуртаевнаның жұмысы 6D010900 – Математика мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін диссертациялық кеңесте корғауға лайықты.

Пікір беруші:

Қ.А. Ясауи атындағы
Халықаралық қазақ-түрік университеті,
«Математика» кафедрасының менгерушісі,
техника ғылымдарының
кандидаты, доцент

Кошанова М.Д.



РАСТАЙМЫН:	КОЛЫН
Қ.А.Ясауи атындағы	
Халықаралық қазақ-түрік	
университеті	
Кадр бөлімінің	
бастығы	